

Jaarvergadering

De secties op weg

Rudolf Steiner zegt in *Die Konstitution*¹ een aantal belangrijke dingen over de Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap:

- a. In de Hogeschool komt het erop aan uitdrukkingmiddelen te vinden voor imaginatie, inspiratie en intuïtie (blz. 109).
- b. In de verenging gaat het om inzicht, in de Hogeschool om vertrouwen (blz. 123).
- c. Er wordt gewerkt met mensen die Hogeschoollid zijn of een gelijkwaardige opleiding hebben gedaan of vorming hebben gehad (blz. 87 e.v.).
- d. In ieder levensgebied zit veel esoterisch materiaal (blz. 114 e.v.).
- e. Wie verdieping zoekt zal stapsgewijs vinden wat daarvoor door de sectie wordt ingericht. Niet wetenschappelijk maar puur menselijk (blz. 131).
- f. In de Hogeschool wil men representant van de antroposofische zaak zijn (blz. 129, 133, 141).

Met wat Rudolf Steiner hier zegt wordt de kern van het Hogeschoolwerk en dus ook van de secties verwoord. Er worden uitdagingen gesteld. Motief vroeg de secties om voor hun jaarverslag dit keer te focussen op een bijzondere gebeurtenis, of een succes dat ze hebben behaald. Hieronder volgen de bijdragen die daarop binnen zijn gekomen.

¹ Die Konstitution der Allgemeinen Antroposophischen Gesellschaft und der Freien Hochschule für Geisteswissenschaft (GA 260a).

Pedagogische Sectie **Verbinding tussen collega's**

De sectie is er om geesteswetenschappelijk onderzoek te doen binnen het vakgebied en dat te communiceren met het werkveld. Zo'n moment van onderzoek tijdens onze netwerkbijeenkomst in november communiceer ik graag met jullie.

We zitten bij elkaar, een docent van de vrijeschoolpabo, twee leerkrachten en ik. De vraag is met elkaar uit te wisselen over wat je kernwaarden zijn van het vrijeschoolonderwijs. Maar het brandt voor de leerkrachten. Zij beleven dat ze hun kernwaarden niet kunnen realiseren omdat de schoolleiding niet toegankelijk is voor hun argumenten. Eén van hen wordt er ziek van en dreigt in te storten. We laten onze opdracht vallen en gaan in op wat er aan de orde is, op wat brandt. De vraag wordt nu hoe we de worstelende collega's kunnen ondersteunen. We spreken ze moed in en wijzen op wat goed leiderschap zou moeten doen en als dat niet lukt dat je dan samen in gesprek moet zien te komen en daarin ook de bestuurder moet meenemen. Ze willen niet zeuren, geen onrust veroorzaken, maar we weten ze ervan

te overtuigen, dat wanneer je lijdt vanwege je kernwaarden, je geen zeurkous bent, maar je je blijkaar verantwoordelijk voelt en daar een communiceerbare vorm voor wilt vinden.

We gaan uit elkaar. Weken later ontmoet ik hen weer. Het is ernstiger geworden. Eén van hen is letterlijk ter aarde gestort en flauwgevallen. Maar er is ook beweging ontstaan. Na veranderingen in de organisatie is het mogelijk om weer met elkaar in gesprek te komen over waarom de dingen gedaan worden in de school. Er is ruimte om als leerkracht weer zelf de regie te mogen nemen.

Je kunt je afvragen wat dit met de Pedagogische Sectie van doen heeft. Maar hier gebeurt denk ik waar de sectie met name een bijdrage kan leveren: elkaar als collega's onderzoekend ondersteunen. In *Die Konstitution* zegt Steiner: "Wie verdieping zoekt zal stapsgewijs vinden wat daarvoor door de sectie wordt ingericht. Niet wetenschappelijk maar puur menselijk" (zie introduc-

tie). Dat is dacht ik wel gebeurd.

Steiner stelt niet 'geesteswetenschappelijk' tegenover 'natuurwetenschappelijk', maar hij wijst op het algemeen menselijke. Je zou ook kunnen zeggen op 'algemeen menselijk onderzoek'. Dit laatste vind ik vrijer en ruimer dan 'geesteswetenschappelijk onderzoek'.

Als je dit samen zoeken in de ontmoeting, doet tegen de achtergrond van de drie richtingen die Ate Koopmans voor de Hogeschool beschreef, dan krijgt het nog een extra dimensie:

1. **Verhelder je methode**
Werk onderzoekend, verzorg het gebied van de verbinding met de geest.
2. **Verzorg het sociale netwerk**
Verenig alle betrokkenen.
3. **Ga de maatschappelijke opdracht aan**
Sluit aan bij de maatschappelijke vragen. Draag bij aan de cultuur en de vakontwikkeling.

Met een casus uit de praktijk heb ik het onderzoekende willen verruimen, willen laten zien hoe belangrijk verbinding tussen collega's is op landelijk niveau en heb ik getoond dat het daarvoor mogelijk is zich weer te verbinden met hun geestelijke opdracht. Daardoor hebben we de voorwaarden gecreëerd voor verdere vakontwikkeling, die begint met de autonomie van de leerkracht.

In de sectie leven twee streefrichtingen. De ene gaat naar buiten door proberen aan te sluiten bij de maatschappelijke vragen en de vakontwikkeling. De andere richt zich naar binnen en

gaat over de vraag: welke instrumenten kan de Hogeschool – in dit geval de sectie – aanreiken om de weg naar de geest, het onderzoekende, vorm te geven? Daarin ligt volgens mij een grote opdracht te zoeken naar wegen om het onderzoek in te richten als puur menselijk onderzoek, als 'algemeen menselijk onderzoek' en dus niet wetenschappelijk. Leerkrachten zijn meestal geen wetenschappers en dat hoeven ze ook niet te zijn. Als ze maar in de gelegenheid worden gesteld praktijkonderzoek in hun dagelijkse lespraktijk bewust vorm te geven. Ze doen ook al onderzoek, gewoon omdat ze lesgeven, zich inleven in kinderen, lessen ontwerpen, nadenken over hun vak et cetera, maar dat zou in het licht gezet mogen worden. Het is de vraag welke technieken uit de Hogeschool de leerkracht daarbij kunnen ondersteunen, welke middelen hen daarin verder helpen, zodat hun eigen zelfstandige vakmanschap vleugels krijgt. Dat is niet het enige waar de sectie aan kan werken, maar behoort wel tot haar *core business*.

Op diezelfde bijeenkomst in november zei sectiecoördinator Rik ten Cate tegen de collega's: "Jullie zijn de sectie." Dat vind ik een gedurfde en mooie uitspraak. Als dat waar is, hoe doe je dat dan? Hoe geef je vorm aan dat op voorhand deel uitmaken van die sectie, de Hogeschool? We staan als Pedagogische Sectie aan het begin van onze weg en willen graag met andere secties ons inzetten dit gebied van verruiming en verdieping te verkennen.

Anne Machiel, namens de kerngroep van de Pedagogische Sectie die bestaat uit: Mirte van Zundert, Anneloes Fickweiler, Rogier van Veen, Barbara Nicolaas, Rik ten Cate, Quintijn Sissingh Meijer en Anne Machiel

Jeugdsectie Plezier in psychisch onderzoek

Een van de hoogtepunten van het afgelopen jaar voor de Jeugdsectie waren de zes gespreks/ onderzoeksgroepen met Jaap van de Weg. Over het thema psychische problemen in het licht van spirituele ontwikkeling. Over onder andere angst, eenzaamheid, hooggevoeligheid, eetvraagstukken en depressie. Aan de hand van eigen ervaringen van de deelnemers werd uitgewisseld en onderzocht. Veel nieuwe gezichten bezochten deze bijeenkomsten en gaven aan het fijn te vinden hun ervaringen te delen, dat was nieuw voor hen.

Deze ervaringen werden onder leiding van Jaap in drie lagen van werkelijkheid uitgebeeld: de fysieke wereld, de zielenwereld en de geesteswereld.

Door de 'problemen' op deze manier weer te geven, werden zij beleefbaar en door het aanreiken van begrippen werden ze

inzichtelijk. Zo hadden we bijvoorbeeld te maken met een zeer strenge *klabatsjer* in de zielenwereld, die steeds weer aanspoorde harder te werken, meer te doen, steeds weer zei: "Niet goed genoeg!" Daarmee werd het problematische eruit gehaald en kon het worden beleefd als ontwikkelingskans.

Over het algemeen werden de bijeenkomsten goed bezocht. Dat was zeker het geval bij het thema hooggevoeligheid. Daaruit volgden drie verdiepingsavonden. Een van de deelnemers schreef hierover: "Dit hele proces heeft me iets heel wezenlijks geleerd. Het gaat over een stuk van mezelf waar ik in feite nog niet eerder vanuit mijn beleving zo grondig naar heb gekeken. Ik ben het van binnenuit gaan voelen en heb die gevoelens aan mijn eigen begrippen verbonden."

Yori Boschma, Merel Bolding en Marieke Koot

Sectie woord, muziek, euritmie Een tipje van de sluier

Filmmaker Nico Benl, een ex-collega van de vrijeschool, zag onze partituur van de *Mondscheinsonate* met de kleuren van de dierenriem ingekleurd. Hij werd benieuwd naar onze werkwijze. Zo kwam de documentaire *Een tipje van de sluier* tot stand.

In de documentaire laten we zien hoe we de *Mondscheinsonate* van Ludwig van Beethoven vanuit euritmische elementen hebben benaderd en in beweging hebben omgezet. Vanuit

de toonsoorten met de dierenriem als achtergrond hebben we gezocht naar een ruimtevorm en naar bewegingen die de muziek zichtbaar kunnen maken.

De documentaire van een klein kwartier is te bekijken via <https://youtu.be/WYafqizWu8I>.

Saskia Doekes en Theo Ruys

Natuurwetenschappelijke Sectie Samenwerking

De Natuurwetenschappelijke Sectie wil bijdragen aan spiritualisering van de natuurwetenschappen vanuit de antroposofie. Dit is aan de orde in de huidige tijd, waarin een natuurwetenschap dominant is die het wezen van de mens niet kan omvatten en die een technologie ontwikkelt die gevaren voor de mens in zich bergt tot aan een robotisering van de mens via het koppelen van hersenen aan computers. De vrijheid van de mens is in het geding. Het belang van een zelfstandig denken, dat loskomt van de hersenen, zal steeds belangrijker worden. Daar kan een goetheanistische fenomenologie bij helpen.

Afgelopen jaar is in deze sectie veel onderzoek naar voren gekomen dat in relatie staat tot medische thema's. Zo hebben we kunnen ervaren hoe een nieuw medicijn tegen de ziekte Lyme-Borreliose op basis van de fenomenologie van de Wilde Kaardebol is ontwikkeld door de antroposofische farmaceut Vesna Forštnerič Lesjak. Met Diederick Sprangers werd inzichtelijk hoe wijzigingen aan menselijke genen worden uitgevoerd. Met Peter Goedings en Bart Maris werd in een practicum een nieuw preparaat van de Maretak tegen kanker zelf gemaakt, op basis van de fenomenologie van deze plant en nieuwe genetische kennis. Hiermee was er verbinding met mensen van de Medische Sectie.

Er was verbinding met mensen uit de Sectie voor Beeldende Kunst via een bijeenkomst, waarin Joost Poel schilderijen van de kleuren-cirkel liet zien. De relatie van kleuren tot plantengroei werd gezien

vanuit de levenszin en de bewegingszin door de gezichtszin heen. Enkele mensen ondernamen een poging om te komen tot een esoterie voor de natuurwetenschapper in de huidige tijd, in alle bescheidenheid. Iets wat Rudolf Steiner na de Kerstbijeenkomst van 1923 had willen doen. Een drietal spreuken werd geformuleerd, waarin de ontwikkelingsfasen van fenomenologisch onderzoek met morele diepgang aan bod komt, als een eerste aanzet. Dit is voorzichtig binnen de sectie en dan ook in Dornach, in het collegium van de Natuurwetenschappelijke Sectie, in gesprek gebracht en dit is nog vol in ontwikkeling.

We werken aan een digitale nieuwsbrief voor de sectie in Nederland, voor iedereen die zich verbonden voelt met antroposofie en natuurwetenschap. Daarmee kunnen overwegingen en onderzoeksresultaten van elkaar worden gelezen.

Zo hopen we op het gebied van natuurwetenschap en antroposofie bij te dragen dat mensen elkaar ontmoeten, dat esoterische verdieping ontstaat, dat uitwisseling over onderzoek aan kennisverbreding bijdraagt. Op termijn kunnen we dan een open gesprek met de samenleving aangaan.

De kerngroep van de Natuurwetenschappelijke Sectie in Nederland bestaat momenteel uit Catherina Boogh, Willem Daub, Antoon van Hooft en coördinator Mario Matthijsen. Mogelijk komt Clara Bonthond ons versterken.

Mario Matthijsen

Landbouwsectie Drie voorbeelden

Fruitteler Piet Korstanje liet in september twee rijtjes appelbomen zien aan de twaalf mensen van de Landbouwsectie die bij hem op bezoek waren in Zeeuws-Vlaanderen. In beide rijen stonden evenveel bomen van dezelfde rassen, maar het ene rijtje was behandeld met heermoes (die volgens Steiner gebruikt kan worden om schimmelziekten te bestrijden) en het andere rijtje was onbehandeld. Tot grote verbazing van Piet bleken de appels in het behandelde rijtje twee weken eerder rijp dan die in het onbehandelde rijtje. Piet: "Ik realiseer me dat ik geheel op schurft ben gericht, maar de werking van heermoes is natuurlijk veel breder. Misschien zorgt de kosmische werking die van het preparaat uitgaat voor een snellere rijping."

Waar het natuurwetenschappelijke denken ervan uitgaat dat schimmelaantastingen bij planten zich volgens een vast patroon ontwikkelen onder invloed van neerslag, relatieve vochtigheid en temperatuur, heeft Steiner een heel andere manier van denken: hij legt de relatie tussen de vollemaanskrachten die bij een natte winter en nat voorjaar te sterk op het waterige in de aarde werken, waardoor de aarde te sterk tot leven wordt gewekt en

door deze overmaat aan levenskrachten treden schimmels op bij planten.

"Het universitaire, intellectuele denken wordt in de Esoterische Cyclus gekarakteriseerd als een doods denken", vertelde Tom Saat toen de Landbouwsectie in mei een bezoek bracht aan zijn boerderij Vliervelden. Er is een levende manier van denken nodig om een boerderij als een levend organisme te kunnen verzorgen. Kijk je naar kilo's stikstof per hectare of naar het wezen van bemesting? Zie je een koe als productiemiddel of als het hart van het landbouwbedrijf? Zijn bijen honingproducenten of verzorgers van de verbinding van hemel en aarde?

"Als ik dichterbij de bijen probeer te komen, ontdek ik dat ik dichterbij mezelf kom", vertelde imker Jos Willems bij de novemberbijeenkomst van de Landbouwsectie. Hij werd ooit wakker met de woorden: 'Bijen gedijen in tuinen van onbaatzuchtigheid'. Daarbij gaat het volgens hem zowel om je uiterlijke als je innerlijke tuin. Jos: "Als ik tuinen zie die oases zijn, zie ik bijen gedijen. Ik zie ook het omgekeerde."

Ellen Winkel

Sectie Beeldende Kunsten **Individuele ontwikkeling en gemeenschapsvorming**

Voor de Sectie voor Beeldende Kunsten stond het werkjaar 2022 in het teken van de herdenking van de brand van het eerste Goetheanum in de Oudjaarsnacht van 1922.

Welke betekenis kunnen dit gebouw en de daarmee verbonden kunstimpuls honderd jaar later nog voor ons hebben? Beide bleken, tot onze eigen verrassing, nog ongelooflijk stimulerend en uitdagend te zijn! In de vormgeving van het eerste Goetheanum is de hele antroposofie door middel van de beeldende en muzische kunsten tot uitdrukking gebracht. Wanneer je daar al boetsierend, tekenend, schilderen, bewegend en sprekend mee aan de slag gaat, dan is de antroposofie daaraan opnieuw te beleven en te ontdekken. Het Goetheanum blijkt een geestelijke realiteit te zijn waartoe je door je eigen kunstzinnige en innerlijke activiteit toegang verschaft. Vanzelfsprekend loop je

daarbij ook tegen onvermogens aan waardoor je wordt uitgenodigd om nieuwe vaardigheden te ontwikkelen. Terwijl de centrale thematiek van het gebouw ontwikkeling is, word je al doende zelf gestimuleerd om in ontwikkeling te komen. Dat is in eerste instantie een individuele aangelegenheid, maar doe je dat, zoals wij tijdens de zomerweek als groep van meer dan honderd mensen, dan werkt dat tegelijkertijd gemeenschapsvormend. Het mooiste kwam dit wel tot uitdrukking tijdens onze afsluitende ruimteoefening waarin wij met elkaar op ware grootte de plattegrond van het eerste Goetheanum vormden. We realiseerden ons dat na de brand van het eerste Goetheanum wij door ons individuele streven met elkaar het levende huis van de antroposofie kunnen vormen.

Pieter van der Ree

Sectie Cultuur en Letteren **Samen onderzoeken**

In maart kwam de sectie samen aan de Boslaan; een kleine maar trouwe groep van zeven mensen. Marieke Cooman las de drie mantra's voor uit het derde Esoterische uur, die we de vorige keer besproken hadden. Zij keek met ons of de inhoud ons kan inspireren om vragen te vinden, die behulpzaam zijn bij ons literatuuronderzoek over het boek *Aleksandra* van Lisa Weeda. We werkten aan de volgende vragen: Wat wordt in het boek vereerd? Waar bezint de schrijver zich op? Waar ligt de focus van de schrijver in het boek? Welke 'verticaliteit' kunnen we in het boek beleven? Welke machten en krachten werken erin?

Bij een presentatie over de werking van de logos hebben de deelnemers eigen onderzoek gedaan, bijvoorbeeld de aanwezige euritmist, de kleuterjuf en de acteur. Nu was Frits Burger aan de beurt. Hij nam ons mee in de taalwereld na de dood en voor een nieuwe geboorte. De titel van het boek waaraan hij

schrijft is: *Over de toekomst van de taal en het wereldwoord*. Frits beschrijft de weg van de gestorvenen door de planeten en hoe de gestorvene de taal gaandeweg aflegt. In de zonneseer kan de taal niet "meegenomen" worden. Daar blijven de werkwoorden over. Bij de impuls om de moedertaal los te laten, is Christus werkzaam. Daarna komt de Marsseer, waarin de wereldtaal, het wereldwoord klinkt en het luisteren voorop staat. Daar werkt het wereldwoord in ons en daarin communiceren we als zielen ook met elkaar. Naast de thematiek van de taal vertelde Frits over verbinding zoeken. Waarmee ben je verbonden, in welke mate ben je verbonden met mensen, dieren, planten, de aarde, elementenwezens? Dit tot bewustzijn brengen, schenkt verruiming, heeft Frits ervaren. Dit zelfonderzoek is nodig om verder te komen met het onderzoek naar taal.

Rita Veenman

Medische Sectie **Opleiding-successen**

Voor de Medische Sectie was 2022 een veelbewogen jaar. De praktijken kampten met covid19 met veel zieke patiënten, zieke medewerkers en activiteiten die daardoor uitvielen. Ook binnen de Medische Sectieraad viel de een na de ander uit.

De artsen hebben onderling een App waarin goed werkende medicatie (pareltjes) en therapieën gedeeld worden.

In dit tiende studiejaar van de Academie Antroposofische Gezondheidszorg werden vele (na)scholingen verzorgd en een interdisciplinaire basismodule met 23 deelnemers. De meditatie-werkplaats, in samenwerking met de Medische Sectieraad, ging ook weer van start.

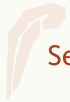
Bij Plegan Opleidingen startten in 2022 negen deelnemers de voortgezette opleiding Verpleegkunde vanuit de antroposofie. Zeer verheugend, aangezien er de komende jaren veel opvolging nodig is in het verpleegkundig veld.

Het Lectoraat Antroposofische Gezondheidszorg aan Hogeschool Leiden leidt interdisciplinair studenten op en begeleidt promotietrajecten. Het publiceren van promotieonderzoeken over de werkzaamheid van antroposofische therapieën en patiënttevredenheidsonderzoek maakt de antroposofische geneeskunst zichtbaar in de wereld. Dat is voor het voortbestaan in deze tijd broodnodig.

Op diverse plekken in het land worden lokaal of regionaal lezingen en cursussen aangeboden voor medewerkers, patiënten en belangstellenden.

In maart 2023 heeft de Wereldgezondheidsorganisatie een benchmark uitgevoerd, waarbij de antroposofische opleidingen internationaal erkend worden als gedegen opleidingen.

Madeleen Winkler, namens de medische sectieraad.

Sectie voor Wiskunde, Sterrenkunde en Techniek De kwadratuur van de tijd

Midden op een zonnige dag, toen de lucht de lente aankondigde, kwam ik om 15:31 Albert Vlug tegen, niet afgesproken, maar voor mijn gevoel precies op tijd. Ik vroeg hem wat hij in Zeist deed en hij vertelde me van een bijeenkomst van de sectie voor Wiskunde, Sterrenkunde en Techniek.

'Wat hebben die drie vakgebieden met elkaar te maken', vroeg ik hem. 'O, misschien meer dan je denkt', begon hij geheimzinnig. En hij vertelde hoe Pythagoras, toch geen onbekende wiskundige, zijn leerlingen voorhield dat wie tot 3 kan tellen, dus '1,2,3', niet meer hoeft te incarneren, maar terug kan naar de ster waar die vandaan gekomen is. Een groot Nederlands wiskundige, L.E.J. Brouwer, die naar eigen zeggen een incarnatie was van een leerling van Pythagoras, heeft nota bene in de 20e eeuw een proefschrift geschreven onder de titel: '1,2,3 enzovoort'. Nog steeds hoogst actueel dus, die uitspraak van Pythagoras.

'En zijn jullie daar met de sectie mee bezig?', vroeg ik. Albert vertelde dat ze een bijzonder thema aan het doorvoren zijn. Na de voordrachten reeks van Rudolf Steiner over de astronomie, heeft een groep van zo'n 15 mensen enkele thema's uit die reeks benoemd, die verdere doordenking vergen. Het thema waar ze op die mooie lentedag mee bezig waren is de 'kwadratuur van de tijd'.

Ik was werkelijk oprecht verbaasd. Van de kwadratuur van de cirkel had ik wel al gehoord, maar de kwadratuur van de tijd, wat was dat en waarom is dat van belang te doordenken? Albert gaf aan dat Steiner na de 'astronomie-cursus' een reeks voordrachten heeft gegeven over het 'ontstaan van de moderne natuurwetenschappen'. Cruciaal moment is waar Newton de wetten van Kepler gebruikt en daarbij een typisch modern trucje uithaalt: via een abstract geworden formule wordt t^2 wiskundig omgeschreven om de moderne kosmos te beschrijven. En dat terwijl Kepler nog intuïtief bewust was van een kwalitatieve essentie: omlooptijd en de versnellingen in een ellips hebben een verhouding die zich weliswaar kwantitatief laat uitdrukken en berekenen maar die een oorsprong heeft in het geesteswezen van een hemellichaam.

Afsluitend formuleerde Albert mijn take-away: wil je precies aanwijzen waar het moderne mechanische en materialistische wereldbeeld ontstaan is, om aanknopingspunten te vinden voor een nieuw, meer geestelijk georiënteerd verstaan van de kosmos, dan kan je onderzoeken welke wezenlijke werkelijkheid er achter het kwadraat van de tijd staat... Mijn academisch kwartiertje was een eeuwigheidsmoment geworden.

Albert Vlug

VACATURE

Jouw financiële kennis doet er toe

De stichting Academie Antroposofische Gezondheidszorg zoekt per 1 september een

Penningmeester m/v/x

De Academie verzorgt een interdisciplinaire basisopleiding en vervolgoopleidingen op HBO-niveau en hoger.

Jouw financiële achtergrond, bestuurlijke ervaring en affiniteit met de antroposofie ondersteunt hierbij.

Samen dragen wij bij aan een gezonde toekomst voor de antroposofische zorg.

'Door samenwerken beter worden!'

www.academieag.nl/vacature

Het Blauwe Huis
Specialist in het telen, drogen en selecteren van biologisch dynamische kruiden sinds 1976

MARKT

ZONDAG 11 JUNI 2023
10.00^u – 16.00^u

Live muziek
Koffie, thee en lekker lunchen
Plantjes- en warenmarkt

Het Blauwe Huis
De Weidenweg 29
Ruinerwold
f @ hetblauwehuis

Bezoek onze webwinkel:
www.hetblauwehuis.nl